

Αφιέρωμα στην Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας

Γιατί γιορτάζεται στις 9 Φεβρουαρίου;

Μέρα μνήμης του εθνικού μας ποιητή, Διονυσίου Σολωμού, η 9η Φεβρουαρίου έχει καθιερωθεί ως η Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας, μιας γλώσσας, η οποία, παρά τις κατά καιρούς αλλοιώσεις στη μακραίωνη ιστορία της, διατηρεί μέχρι και σήμερα την αίγλη, τη ζωντάνια και την ευρωστία της.

Πράγματι, από τις μυκηναϊκές πινακίδες της Γραμμικής Γραφής Β΄ μέχρι τη σύγχρονη δημοτική και τη γλώσσα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, από τα ομηρικά έπη μέχρι τα ακριτικά και τα δημοτικά τραγούδια, από το αρχαίο δράμα μέχρι τον ελληνικό κινηματογράφο, από τη λυρική ποίηση μέχρι το ρεμπέτικο και το λαϊκό τραγούδι, από την Ελληνιστική Κοινή και τη γλώσσα της εκκλησιαστικής παράδοσης μέχρι τις ντοπιολαλιές και τις διαλεκτικές ποικιλίες στην Κύπρο, στην Μικρά Ασία και στην Κάτω Ιταλία, η ελληνική γλώσσα ήταν και είναι ο βασικός φορέας της ταυτότητας των απανταχού Ελλήνων, αλλά και το σημαντικότερο κομμάτι του υλικού και άυλου πολιτισμού μας.

Η ελληνική γλώσσα **αποδείκνυε και αποδεικνύει**, χάρη στον πλούτο και τη διαχρονικότητά της, τον θεμελιώδη ρόλο που διαδραμάτισε ανά τους αιώνες μέσω της οικουμενικής συνεισφοράς της τόσο στον ευρωπαϊκό, όσο και, ευρύτερα, στον παγκόσμιο πολιτισμό.

Την πρωτοβουλία για την καθιέρωση μιας ημέρας αφιερωμένης στην Ελληνική γλώσσα εμπνεύστηκε ήδη από το 2014 ο καθηγητής Γιάννης Κορίνθιος, τότε Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Ελληνικών Κοινοτήτων και Αδελφοτήτων της Ιταλίας. Πρωτοστάτησαν στην κινητοποίηση για την καθιέρωση της ημέρας τα κλασικά λύκεια και η Ελληνική Κοινότητα της Νάπολης και της Καμπανίας. Αρχικά, υπήρξε ένα σχέδιο νόμου με τίτλο «Καθιέρωση Παγκόσμιας Ημέρας Ελληνοφωνίας και Ελληνικού Πολιτισμού» με προτεινόμενη μέρα την 20η Μαΐου, ημέρα γέννησης του Σωκράτη. Τελικά,

επελέγη η 9η Φεβρουαρίου, με Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ της 24ης Απριλίου 2017, αρ. 1384) και με τίτλο «Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας».

Έτσι, από το 2017 και κάθε χρόνο έχει καθιερωθεί και γιορτάζεται η σημερινή μέρα ως η Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας, συνδεδεμένη με την ημερομηνία θανάτου του Εθνικού μας ποιητή, Διονυσίου Σολωμού. Και η σύνδεση αυτή δεν είναι τυχαία. Στο έργο του “Διάλογος”, ο Δ. Σολωμός υποστήριξε την ύπαρξη και την επεξεργασία μιας λογοτεχνικής γλώσσας, που θα στηρίζεται “στη γλώσσα του λαού”, με τη χαρακτηριστική του φράση: “**Υποτάξου πρώτα στη γλώσσα του λαού και, αν είσαι αρκετός, κυριέψέ την**”.

Το γλωσσικό ταξίδι της ελληνικής γλώσσας μέσα στον χρόνο

Η ελληνική γλώσσα ανήκει στις ινδοευρωπαϊκές γλώσσες και μιλιέται αδιάλειπτα στην ανατολική λεκάνη της Μεσογείου από τη 2η χιλιετία π.Χ., καθιστώντας την μία από τις αρχαιότερες γλώσσες σήμερα με συνεχή, ενιαία και ζωντανή παρουσία μέσα στον χρόνο. Έχοντας, όμως, σταδιακά, αποκοπεί από την ινδοευρωπαϊκή οικογένεια γλωσσών και τις πρώιμες μορφές της, η ελληνική γλώσσα πέρασε πολλά στάδια, με γνωστότερα την κυριαρχία της αττικής διαλέκτου, την εξάπλωση της ελληνιστικής κοινής και τη χρήση της στην ελληνική γραμματεία, τη μεσαιωνική – βυζαντινή, που συνδύαζε την αττική διάλεκτο και αρκετά στοιχεία της νεοελληνικής, για να καταλήξει στη νέα ελληνική, όπως την ξέρουμε σήμερα. Με γραπτά μνημεία, λοιπόν, που καλύπτουν χιλιάδες χρόνια, η ελληνική γλώσσα αποτελεί ακόμα και σήμερα μια από τις πιο μελετημένες γλώσσες στη γλωσσική επιστήμη.

Επιπλέον, χάρη στη δημιουργία των κλασικών έργων της ποίησης, του δράματος, της ιστορίας, της ρητορικής και της φιλοσοφίας, η ελληνική γλώσσα καλλιεργήθηκε και εξελίχθηκε από πολύ νωρίς, έτσι, ώστε να μπορεί να εκφράζει λεπτές εννοιολογικές αποχρώσεις, καθιστώντας την πολύτιμο καλλιτεχνικό, λογοτεχνικό, επιστημονικό και, εν γένει, διδακτικό εργαλείο. Η αίγλη και το κύρος αυτών των έργων, αλλά και της γλωσσικής μορφής στην οποία ήταν γραμμένα, οδήγησαν στην

ευρύτατη χρήση της στη διεθνή επιστημονική ορολογία, τόσο με τη μεταφορά αυτούσιων λέξεων όσο και με τη δημιουργία νέων λέξεων από ελληνικές ρίζες.

Είναι γεγονός ότι σε αυτό το μακρύ ταξίδι στον χρόνο η ελληνική γλώσσα εξαπλώθηκε και συρρικνώθηκε, εξελίχθηκε και μετασχηματίστηκε, δάνεισε και δανείστηκε, δίχασε και διχάστηκε, ιδιαίτερα με τη διγλωσσία και το γλωσσικό ζήτημα. Όμως, πάντοτε, αποτελούσε το όχημα, όχι μόνο του ελληνικού, αλλά και του ευρωπαϊκού - παγκόσμιου πολιτισμού, όχι μόνο της ελληνικής, αλλά και της ευρωπαϊκής ταυτότητας.

Βίντεο της Γενικής Γραμματείας Απόδημου Ελληνισμού και Δημόσιας Διπλωματίας του Υπουργείου Εξωτερικών για τον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Ελληνικής Γλώσσας

Το συγκεκριμένο βίντεο αναρτήθηκε, στις 09.02.2023 στην ιστοσελίδα και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης του Υπουργείου Εξωτερικών, καθώς και των Διπλωματικών Αρχών Εξωτερικού για την προβολή του εορτασμού της Παγκόσμιας Ημέρας Ελληνικής Γλώσσας. Έχει αναρτηθεί, επίσης, σε ιστοσελίδες και μέσα κοινωνικής δικτύωσης Ομογενειακών Οργανώσεων, Εδρών Ελληνικών Σπουδών Πανεπιστημίων, φορέων Ελληνόγλωσσης Εκπαίδευσης, Φιλελληνικών Οργανώσεων και ΜΜΕ για την ευρύτερη διάχυση του οικουμενικού μηνύματος αυτής της ιδιαίτερα σημαντικής Ημέρας για τον Ελληνισμό.

Στο βίντεο με θέμα *“Η ελληνική γλώσσα στη διαχρονία της ... η αναμάγευση του κόσμου”*, νέοι και νέες από 23 χώρες ανά τον κόσμο που διδάσκονται την ελληνική γλώσσα, μάς “ταξιδεύουν” σε τρεις χιλιετίες ελληνικής ποίησης.

https://youtu.be/KyVtOGp_CIQ

Η επίδραση της ελληνικής σε άλλες γλώσσες

Η ελληνική γλώσσα, ήδη από τα ελληνιστικά χρόνια, άρχισε να επιδρά στο λεξιλόγιο διαφόρων λαών, ιδιαίτερα μετά τις μεταφράσεις των κειμένων της πρώιμης χριστιανικής γραμματείας, ώσπου στα μεσαιωνικά χρόνια παρατηρείται πληθώρα γλωσσικών δανείων στη σλαβική γλώσσα, και ιδιαίτερα στη θρησκευτική ζωή. Η επίδρασή της υπήρξε ακόμη μεγαλύτερη στα χρόνια μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης, όταν πλήθος Ελλήνων έφυγαν από τις τουρκοκρατούμενες περιοχές και κατέφυγαν στη Δύση, όπου έγινε γνωστή η ελληνική στο πλαίσιο του ουμανισμού.

Σταδιακά, με το πέρασμα των χρόνων και με τις σχέσεις που αναπτύσσονταν ανάμεσα στα κράτη, βλέπουμε πως η ελληνική γλώσσα άρχισε να επηρεάζει γλώσσες, όπως την αγγλική, τη γαλλική, την ιταλική, την τουρκική, τη γερμανική, την ισπανική σε όλους τους τομείς, όπως το θέατρο, η τεχνολογία, η ιατρική κ.τ.λ., αλλά και να επηρεάζεται με ανάλογο ρυθμό.

Η επίδρασή της φαίνεται σε κάποια χαρακτηριστικά παραδείγματα:

- αγγλ. Democracy < δημοκρατία < δῆμος + : κρατῶ
- αγγλ. **geographie** < γεωγραφία < γέω - < γῆ + γράφω

- ισπ. **psicologia** < ψυχολογία < ψυχή + λόγος < λέγω
- αγγλ. **demography** < δημογραφία < δῆμος + γράφω
- αγγλ. **epidemiology** < επιδημιολογία < επί + δῆμος + λόγος < λέγω
- αγγλ. **pandemic** < πανδημία < πᾶν + δῆμος
- αγγλ. **lymphaden** < λεμφαδένας < λέμφος (=σωματικό υγρό) + ἀδήν
- γαλλ. **mélodrame** < μελόδραμα < μέλος + δράμα < δράω/-ῶ
- αγγλ. **telepathy** < τηλεπάθεια < τῆλε + πάθος < πάσχω
- αγγλ. **hydrogen** < υδρογόνο < ὕδωρ + γόνος < γίγνομαι
- γαλλ. **agoraphobie** < αγοραφοβία < αγορά + φόβος

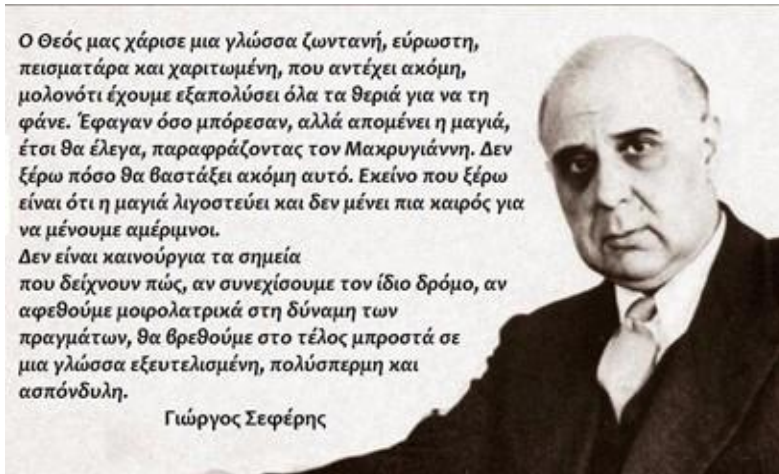
Η ελληνική γλώσσα μέσα από τα μάτια σημαντικών ανθρώπων της Παγκόσμιας Γραμματείας:

Οι εκφράσεις θαυμασμού για τον ελληνικό πολιτισμό, στον οποίον θεμέλιος λίθος είναι η ελληνική γλώσσα, ήταν πάντα πολλές.

Τι είπαν, όμως, σημαντικές μορφές των γραμμάτων, των τεχνών και του πολιτικού γίνεσθαι για την ελληνική γλώσσα, διαχρονικά;

«Η γλώσσα αποτελεί βασική προϋπόθεση και κινητήριο μοχλό σε κάθε υλική και πνευματική προσπάθεια του ανθρώπου, καθώς και ουσιαστικό παράγοντα στην ιστορική πορεία κάθε έθνους. Η ελληνική γλώσσα, για περισσότερο από 3.000 χρόνια, εκφράζει με πληρότητα απλές και σύνθετες έννοιες της λογοτεχνίας, της φιλοσοφίας, της επιστήμης με την οικουμενικότητά της να αναγνωρίζεται και να επιβεβαιώνεται διαχρονικά. Η μακροχρόνια διάρκειά της δε σημαίνει, βέβαια, ότι έχει παραμείνει αναλλοίωτη. Οι επιδράσεις και οι αλλαγές που δέχτηκε στο πέρασμα των αιώνων της επέτρεψαν όχι μόνο να επιβιώσει, χωρίς να χάσει τη μορφή και την πρωτοτυπία της, αλλά και να εξελιχθεί, διατηρώντας ταυτόχρονα τον γλωσσικό της πλούτο, την ποικιλία και τη μουσικότητά της» σημειώνει η κ. Ευαγγελία Παπακυριακού, λεξικογράφος και καθηγήτρια Μέσης Εκπαίδευσης.

Χαρακτηριστικό είναι και το ακόλουθο απόσπασμα από τον λόγο του Γεωργίου Σεφέρη, τον οποίο εκφώνησε, όταν τιμήθηκε με το Βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας (1963):

«Εάν οι θεοί μιλούν, τότε σίγουρα χρησιμοποιούν τη γλώσσα των Ελλήνων». – **Μάρκος Τύλλιος Κικέρων** (Ρωμαίος πολιτικός, ρήτορας, δικηγόρος και φιλόσοφος)

«Είθε η Ελληνική Γλώσσα να γίνει κοινή όλων των λαών» – **Βολταίρος** (Γάλλος διαφωτιστής)

«Άκουσα στον Άγιο Πέτρο της Ρώμης το Ευαγγέλιο σε όλες τις γλώσσες. Η Ελληνική αντήχησε άστρο λαμπερό μέσα στη νύχτα». – **Γιόχαν Βόλφγκανγκ φον Γκαίτε** (Γερμανός λογοτέχνης)

«Η Ελληνική έχει ομοιογένεια σαν την Γερμανική, είναι όμως πιο πλούσια από αυτήν. Έχει την σαφήνεια της Γαλλικής, έχει όμως μεγαλύτερη ακριβολογία. Είναι πιο ευλύγιστη από την Ιταλική και πολύ πιο αρμονική από την Ισπανική. Έχει δηλαδή ότι χρειάζεται για να θεωρηθεί η ωραιότερη γλώσσα της Ευρώπης». – **Κλοντ Φοριέλ** (Γάλλος ακαδημαϊκός, ιστορικός και κριτικός)

«[...] Κι αν τυχόν κάπου ανάμεσα στους γαλάζιους διαδρόμους συναντήσω αγγέλους, θα τους μιλήσω Ελληνικά, επειδή δεν ξέρουνε γλώσσες. Μιλάνε μεταξύ τους με μουσική». – **Νικηφόρος Βρεττάκος** (Έλληνας λογοτέχνης)

«Όλοι πρέπει να μάθουν να μιλάνε τα ελληνικά, γιατί μόνο μέσω των ελληνικών θα μπορέσει ο καθένας να κατανοήσει τη γλώσσα του». – **Ζακλίν ντε Ρομιγί** (Γαλλίδα κλασική φιλόλογος και ελληνίστρια).

Πολύ σωστά τονίζει ο **Γιώργος Μπαμπινιώτης**, «ας μην αφήσουμε αφύλακτο το κάστρο της γλωσσικής μας ρωμιοσύνης, χωρίς δική μας γλωσσική αντίσταση ή βοήθεια, με πρόθυμο και δραστήριο Εφιάλτη την ξενομανία μας», αν θέλουμε να μην αφανισθούμε ως λαός και ως έθνος.

Τμήμα Εκπαιδευτικών Θεμάτων

ΔΔΕ Λάρισας